

Schijngestalten

Loop niet voorbij vriend, gun me een ogenblikje...

Bernard Burghouts

Schijngestalten

Novelle

Oorspronkelijke titel *De Venetiaanse Droom* (ISBN 978-90-78267-01-0), bewerkte versie Enschede 2020 door Bernard Burghouts. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt in welke vorm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, B.W.A. Burgers Enschede

Het plein is hier en daar verraderlijk glad. Ik houd mijn hoofd diep gebogen om boven het storende leesgedeelte van mijn troebele bril de bestrating vlak voor mijn voeten te kunnen zien. Ik zie de vele kleurige lichtjes en de uitbundige kerstversieringen weerspiegeld in het natte plaveisel en verbaas me erover dat ik nog zo aan dit laatste stukje leven hecht, bang om uit te glijden en te vallen, mijn inwendig al verminkte lichaam nog meer geweld aan te doen.

Met een mengeling uit wanhoop en berusting graaf ik naar herinneringen, probeer me voor te stellen dat Lotte naast me loopt en ik haar enthousiaste kinderlijke vragen beantwoord. Haar koude handje in de mijne. Ik ervaar de warmte die uit mijn binnenste naar haar toestroomt als een weldaad, stel me voor dat een zogende vrouw een vergelijkbare sensatie proeft, het dierbare babylijfje aan haar borst, warm en intiem.

Wanneer ik opkijk dringen zich de duistere contouren van de Porta Nigra op aan mijn oog. Het massieve, door rook en uitlaatgassen geblakerde zandstenen bouwwerk met zijn lege ramen vormt een dreigende afsluiting van de promenade. Erachter is de wereld ten einde. Het is waterkoud. Donkere, wispelturige wolken twijfelen tussen ijsregen en natte sneeuw, waarmee een al even wispelturige wind de mensen van alle kanten probeert te doordringen. Maar het is iets anders, het is de kilte in mijn ziel die me zo nu en dan laat huiveren en de pijn in mijn borst en mijn ledematen laat opvlammen, me de adem voor ogenblikken ontnemt.

Ik strompel naar het portiek van een winkel met als enige doel om onopvallend tegen de etalagestijl te kunnen leunen, kijk quasi geïnteresseerd naar het uitgestalde, schaam me zonder reden voor mijn toestand. Dan valt mijn oog op de Zwitserse combinatiezakmessen die ronddraaien op een helder verlicht plateau: felrood, wit embleem met kruis, met ontelbare extra attributen zoals schroevendraaiers, blikopeners en kurkentrekkers. Lotte heeft er ook zo een, hier in de buurt of misschien wel in deze winkel gekocht toen ze een jaar of zeven was. Ze was er dolgelukkig mee. Het was stoer, eigenlijk meer

voor jongens. Maar dat was juist positief; ze wilde namelijk liever een jongen zijn want het waren vooral de meisjes op school die haar pestten, haar nadrukkelijk en met zichtbare bevrediging buitensloten. Pijn in mijn hart nu ik het me weer voor de geest haal. Misschien wel juist omdat ze het zonder klagen als een vaststaand gegeven beschouwde; als een ongeneeslijke besmettelijke ziekte.

Ze speelden tikkertje op het schoolplein waaraan zij soms bij de gratie van haar weldoensters mee mocht doen. Ik stel me voor hoe ze daar met angst in haar kinderhart maar hoopvol op inging, haar gezichtje moedig opruimde en uit de virtuele schaduw naar voren trad, bereid om het iedereen naar de zin te maken voor een glimp van acceptatie. Het meisje dat haar aantikte trok daarbij een vies gezicht en keek vervolgens naar haar hand alsof ze door de aanraking poep aan haar vingers had gekregen. En de anderen renden hysterisch gillend als voor hun leven weg om niet door haar aangeraakt en besmet te worden. Ze leek het niet te zien, hun scheldkanonnades niet te horen.

Pijn om haar beeld van toen, gedwongen afzijdig van de anderen, stilletjes in een hoekje van het schoolplein, zichzelf onzichtbaar makend. En dan toch weer onvermoeibaar en schijnbaar blijmoedig op de dubbelzinnige avances van de meute ingaand om vervolgens lichamelijk dan wel psychisch gevloerd te worden. Ze wil de valkuilen niet zien. En ik ben er niet, hoor haar 's avonds met de moed der wanhoop vertellen dat ze vandaag lekker tikkertje heeft gespeeld op het schoolplein: *ze waren best lief voor haar geweest*. Waarmee ze me het gereedschap aangeeft om mijn twijfels weg te moffelen: papa is tevreden, *hij heeft belangrijker zorgen*.

De zakmessen verdwijnen in een draaikolk van morfinetranen. *Mijn innig geliefde kind, ik zal je nooit meer in mijn armen sluiten. Zal zij je beschermen totdat je volwassen bent en sterk? Zul je niet in handen vallen van de eerste de beste die je een glimp van aandacht schenkt? Is het me de afgelopen jaren gelukt, je tenminste iets terug te geven van hetgeen je is ontnomen? Je zelfvertrouwen? En je geloof in de liefde?*

Ik zou geen schijn van kans meer hebben, ooit een nieuwe relatie aan te knopen. Wist Sophie. En daarmee ook ik. Zelfs als ik haar niet in toenemende mate had verwaarloosd, was ze op me uitgekeken geweest. Ze had gelijk, ik was uitgekakt, al bijna veertig, impotent misschien wel. Geen enkele vrouw zou zo'n muf stuk antiek begeren.

Naarmate het aantal vergaderingen na haar werk toenam, nam onze wederzijdse passie af. Of omgekeerd. We hadden zelfs nog maar zelden *echt* ruzie - dat wil zeggen een strijd waarbij we *beiden* emotioneel waren betrokken en niet de een zich door de ander liet afzeiken; één oor in en andere oor uit. Ze had voortdurende kritiek op alles wat ik deed of liet, zei of niet zei. Mijn allergie voor haar gezeur nam gemiddeld gezien af en ging langzaam over in onverschilligheid.

Eén van haar stokpaardjes was mijn zwak voor vrouwen die aardig voor me waren ondanks mijn spreekwoordelijke onaantrekkelijkheid. Die waren er volgens haar op uit om iets van me gedaan te krijgen; uiteraard iets materieels. Ik had ze koeltjes op afstand te houden. Als ik op een bruiloft door een andere vrouw de dansvloer was opgelopen en die niet terechtwees wanneer ze te dicht tegen me aanleunde, me te diep in de ogen probeerde te kijken, kreeg ik er steevast van langs. *Slappeling*, brandden dan haar kritische blikken over de schouder van een toevallige danspartner in mijn richting. En die blikken drongen door tot in mijn tenen, brachten me uit de toch al onzekere cadans, lieten me struikelen bij de poging om voeten te ontwijken. Ik kon niet twee dingen tegelijk: haar commando's negeren en het foxtrotschema afwerken - laat staan met variaties.

Op de laatste buurtbruiloft was het mijn vriend Felix geweest die mijn zelfbeeld weer een beetje boven water hielp. *Sabrina had niet zomaar haar hoofd tegen mijn schouders gelegd op de dansvloer*. Terug naar zijn plaats, manoeuvrerend tussen tafeltjes, stoelen, benen en jonglerende kelners, had hij zich kort naar mijn oor gebogen en me in een wolk van hop- en moutaroma's iets van die strekking toegefluisterd. En ook, dat ze vast niet gelukkig was met Leon.

Sabrina... Sabrina was ruim een halve kop kleiner dan ik; beneden mijn blikveld, één uit duizenden. Maar nu, vanuit het perspectief van Felix en vanachter het druipende bierglas waaraan ik wat houvast ontleende, veranderde mijn beeld. Slank, ravenzwart haar en even zwarte ogen. Of waren ze blauw? Leon - zo heette hij toch? - zat letterlijk strak naast haar, zijn zware bouwvakkersarm om haar smalle schouders, zwaar tegen haar aan leunend, met zijn bezopen kop aan haar linker wang lebbierend. Hij danste niet. Kon hij niet, wilde hij niet. Ze mocht wel met anderen de dansvloer op maar voor het overige was ze van hem - straalde hij uit. En dat was naar mijn oordeel dan ook het enige, wat hij uitstraalde.

"Is ze mooi?" beet Sophie me toe, toen mijn blikken wat al te lang op de overzijde van de dansvloer bleven hangen. *Had ze zwarte of blauwe ogen?*

"Wie bedoel je?" vroeg ik quasi onbegrijpend en duidde met een hoofdbeweging in hun richting, "Bedoel je hem daar? Leon?"

"Je weet wel beter," gromde ze.

Ik haalde mijn schouders op, draaide het bierglas als om het nat te mengen en volgde de bewegingen van het restje schuim met mijn ogen. Een dronken buurman begon in Sophies oor te schreeuwen dat hij de volgende dans met haar opeiste; seconden ruimte voor een schielijke blik op Sabrina. Ze probeerde zich, kennelijk geïrriteerd, maar zo onopvallend mogelijk, los te worstelen uit de omklemming door Leon, meende ik te zien - wilde ik zien. Ze keek op en onze blikken kruisten elkaar, bleven een moment hangen. De lichte gloed die even in mij opsteeg werd bruusk geblust door bierspetters en een zatte stem in mijn oor: "Buurman, zeg tegen je mooie vrouw dat ze een keertje met mij moet dansen, dat hoort zo onder goede vrienden!"

"Ik vind het allemaal best, maar je moet het met haar zelf regelen," gunde ik hem.

"Maar ze wil niet!" mokte hij als een klein kind.

"Dan kan ik je ook niet helpen; probeer het nog maar een keer." Toen hij uiteindelijk wankelend afdroop kreeg ik, niet helemaal onverwacht, de wind van voren.

"Wat ben je toch ook een zak!" wreef ze me in, "Zie je dan niet, dat ik walg van die zatte kerel? Je kunt toch wel iets anders zeggen!"

Ach trut, zanik niet, hij is toch weg nu? dacht ik en zei: "Ach lieve schat, hij is toch weggegaan? Of niet soms?"

Ik liet de kelner, tegen mijn gewoonte in, een borreltje neerzetten. Bang om de korte opwindning die Sabrina - of was het Felix? - teweeg had gebracht te laten vervliegen, sloeg ik het glaasje haastig achterover, voorbereid op kritische vragen.

"O, we gaan aan de zuip?" stelde ze met streng opgetrokken wenkbrauwen en opgeheven scherpe kin vragend vast.

De behaaglijke brand in mijn keel vormde het tijdelijke gordijn om me af te schermen. Sabrina werd mooier en liever. Indo-Europees. Zwart. Of diepblauw als een oceaan?

"Kijk die trut van Vriesendorp eens!" Ze wees naar de overzijde van de dansvloer, ver links van Sabrina en Leon. De bedoelde, voor deze feestelijke gelegenheid stevig geplamuurde veertigster met diep decolleté, hing tussen twee mannen. Elke arm om de nek van een van hen. In haar rechterhand een schommelend bessentje. Niet echt dronken maar wel heel vrolijk. Ongecompliceerd. Ze had haar best gedaan, zag er door mijn ogen, de afstand en het schemerlicht niet echt onaantrekkelijk uit. Zeker nadat ik, begeleid door een vies gezicht van Sophie, het derde of vierde borreltje boven op het bodempje bier naar binnen had gekiept. Ook de mannen waren vooral vrolijk en op het eerste gezicht niet als handtastelijk of ordinair aan te merken.

"Wat nou? Die mensen hebben gewoon plezier!" Hoorde ik mezelf dapper tegenwerpen.

"Jij bent dronken," reageerde ze verbeterd. "Ik denk dat we naar huis moeten. Het is al na twaalf en we moeten morgen weer vroeg op." Mijn hoop op nog een laatste schrikkeldans vervloog. Ze stond op en troonde me mee naar het bruidspaar om beleefd afscheid te nemen en te bedanken voor het prachtige feest. Ze ging me voor, zodat ik nog een laatste onbespiede blik op Sabrina kon werpen. Onze ogen ontmoetten elkaar weer. Zwart of blauw? Groen misschien? Diep?

Zij reed. Zwijgend. De verwachte waterval van kritiek bleef uit. Het miezerde wat en ze had alle moeite om, kippig als ze was, zich op de weg te concentreren. Ik probeerde me te verplaatsen naar Sabrina maar werd daarbij gestoord door bewegingen die de auto *niet* maakte. Mijn hoofd was niet gewend aan het brouwsel uit Schiedam. Mijn maag ook niet. De cadans van de ruitenwissers leek tegengesteld aan die van mijn evenwichtsorgaan.

Gedurende de roerige nacht - het voeteneind van het bed bleef steigeren en ik vechten tegen de antiperistaltiek - bleef ze weg uit mijn dromen. Ik had de emmer naast mijn bed ten dele gemist, bleek uren later toen de ochtend gloorde.

"Je ruimt de bende zelf maar op! Gooi het beddengoed direct in de wasmachine, anders stinkt zo meteen het hele huis naar je kots," klonk haar afscheid na ons zwijgende ontbijt. "We hebben vanavond groepsoverleg. Het zal dus wel laat worden..."

Er was een ingewikkeld probleem ontstaan binnen mijn project. Het was weliswaar niet rechtstreeks aan mijn handelen te wijten, maar ik droeg de verantwoordelijkheid. En, eerlijk gezegd, als ik niet zo afgeleid was geweest door mijn gepeins over haar, had ik het kunnen voorkomen.

Bij die dans - nog zonder enige interesse - had ik haar uit beleefdheid gevraagd waar ze woonde maar het antwoord langs me heen laten gaan. Haar voornaam was nog juist blijven hangen. En de diepgang van onze conversatie was niet voldoende geweest om te achterhalen wat haar burgerlijke staat was. Getrouwd? Met Leon? Nee, alsjeblieft! Verloofd, samenwonend? Latrelatie?

Kasdorp! Kasdorp was het, meende ik me met enige opwindning toch nog te herinneren. Ik zou er zo heen kunnen rijden. Een kwartiertje.

"*Jij* lost het probleem op. Je hebt deze situatie geschapen en ziet maar dat je eruit komt!" Mijn baas ondersteunde zijn dreigende boodschap door energiek zijn gestrekte wijsvinger in mijn richting te priemen.

"Als het mis gaat verliezen we een kapitaal!" Hij wachtte even om het effect van zijn betoog te vergroten.

"En het gaat *jou* de kop kosten," voegde hij daarna met gefronst voorhoofd en een opgetrokken wenkbrauw als overbodige klap op de vuurpijl toe.

"Je maakt een plan van aanpak en dat wil ik uiterlijk morgenochtend zien... Vóór elf uur," waren zijn laatste woorden, terwijl hij me met zijn gezicht de deur wees.

We hadden als onderneming een zodanige drup aan de neus, dat we ons niet met een simpele smoes konden rechtvaardigen bij de klant. Maar ik zag niets dan dilemma's; niet de geringste ontsnappingsmogelijkheid. En iedereen zeurde me aan mijn hoofd. Ik had stilte en afzondering nodig. Thuis zou ik in alle rust kunnen nadenken... Niet dus! Mijn gedachten gingen nu al hun eigen weg. Zou ze thuis zijn? Zou ik haar zonder achternaam kunnen vinden in

Kasdorp? Of zou ze ergens werken? Een kwartiertje heen en een kwartiertje terug, even zoeken, een eerste aanknopingspunt vinden. Een uurtje kon ik wel missen. Daarna had ik tijd genoeg om een oplossing voor mijn probleem te bedenken.

"Ellie, ik moet hier nog even iets uitzoeken en ben daarna de rest van de dag niet bereikbaar. Ik bel iedereen morgen wel terug." Ik schakelde mijn telefoon uit.

Het telefoonboek bood geen uitkomst. Geen van de namen onder Kasdorp zei me iets. Maar ik reed erheen. Als ik *haar* al niet zag, dan zij *mij* misschien.

Ik slenterde door de plaatselijke supermarkt, pakte een flesje frisdrank van een schap en keerde terug naar de kassa. Er was zo goed als niets te doen. Een enkele huisvrouw en een paar oudjes die zo te zien een goed deel van hun tijd verdreven met het vergelijken van prijskaartjes. Ik kende mezelf niet terug toen ik plompverloren aan de caissière vroeg of ze een jonge vrouw kende met de naam Sabrina.

"Sabrina... Sabrina... Nee. Hoe ziet ze eruit?"

"Middelgroot, knap gezicht, lang zwart haar, donkere ogen..."

Knap gezicht? Misschien zou ik haar niet eens herkennen! En wat was knap in de ogen van een vrouw in dit geval?

"Nee, het spijt me meneer, maar ik ben hier tijdelijk en misschien kunt u het vanmiddag nog eens vragen aan mijn collegaatje Henriët. Die kent veel meer mensen."

"Hoe laat komt Henriët?" Ik keek op mijn horloge. Het was ongeveer elf uur.

"Ze zit hier vanaf één uur."

"Oké, dank je wel."

"Wilt u het bonnetje mee?"

"Nee, laat maar, tot ziens."

Twee uur wachten. Dat was lang. Maar het moest kunnen. Een beetje door het dorp scharrelen. Kon ik ondertussen een uitweg uit het probleem op de zaak bedenken. Buiten dronk ik de fles frisdrank leeg en gooide hem in een prullenbak.

Open kaart spelen met Rademaker, directeur uitbestedingen bij de klant, was een van de mogelijkheden. Ik kon wel aardig met hem overweg. Samen naar een oplossing zoeken. Maar als het mislukte was er geen weg terug. Hoe zag haar gezicht er eigenlijk uit? Het was om gek te worden; hoe meer ik mijn best deed, me haar uiterlijk te herinneren, hoe minder er van mijn beeld overbleef. Was ze wel zwart? Misschien bruin? Geverfd? Had ze sluik haar of krullen? Hoe oud was ze? Ik kreeg geen grip op haar. Was ze wel zo aantrekkelijk als ik dacht? Die van Vriesema had er die avond ook best aardig uitgezien, en dat in schril contrast met overdag. Heette ze wel Sabrina?

Kwart voor twaalf. Ik had het hele dorp zo'n beetje gezien. Misschien woonde ze in het buitengebied en had Leon een leuk boerderijtje voor hen opgeknapt.

Het tegenovergestelde van openheid en samen met Rademaker een oplossing zoeken was juridische haarkloverij. Strikt gezien ging het om een specificatie die niet waterdicht op papier was vastgelegd, maar die de klant op basis van goed vertrouwen zeker kon verwachten. Onze grootste klant, al zo lang ik bij het bedrijf werkte. Een juridische strijd zou het einde van onze relatie betekenen. De kosten delen met een geloofwaardige reden waarom de tekortkoming ons niet echt viel aan te rekenen. Zou dat voldoende zijn om mijn ontslag of een degradatie te voorkomen?

Café De Oude Molen. Leon leek me een cafétype. Misschien kenden ze hem daar. Naar een man vragen zou ook minder opzien baren dan naar een mooie vrouw. Ik stapte naar binnen.

"Goeiemiddag," riep ik vragend de verschaald bier- en rooklucht van de vorige avond in. Twee naast elkaar op de bar leunende mannen draaiden hun hoofd traag in mijn richting, keken me wazig aan en zeiden niets. Achter de tap was niemand te bekennen. Ik ging zitten op een barkruk en voelde me verlegen, ik zou het liefst weer naar buiten stappen.

"Uw stamcafé?" vroeg ik zo belangstellend mogelijk. Een van de twee keek me wazig aan, of hij me niet verstond. *Zeker een lawaaiig beroep*, dacht ik.

"Wablief?" meende ik toen toch nog te horen en herhaalde mijn vraag.

"Ja, zoiets..." Stilte.

Na enige tijd klonk er rumoer in het halletje achter de bar en verscheen de waard. De twee gasten maakten hem attent op mij door als één wezen met hun hoofden in mijn richting te duiden.

"Goeiemiddag."

"Een kopje cappuccino graag," bestelde ik.

"Koffie?" Ik knikte ja. Ook goed.

De waard mummelde iets tegen de twee stamgasten in de streektaal en ze mummelden terug. Dit sfeertje had ik al vaker in cafés geproefd. Het maakte me somber. De grote porseleinen vaas in de hoek met een paar verstofte droogbloemen deden me aan een urn denken. Liever als grijze as in zo'n vaas dan als uitgebluste zombie aan de tap. Om te voorkomen dat hij meteen weer verdween, stelde ik mijn vraag aan de waard toen hij het kopje voor me neerzette.

"Leuke plaats... Iemand die ik ken woont hier geloof ik... Hij heet Leon..."

Hij reageerde niet.

"Komt die hier wel eens?" onderstreepte ik mijn vraag.

"Bedoelt u Leon Meier?"

"Eh, ja, grote kerel, blonde bos haar..."

Ja, die.

"Met Sabrina," voegde ik zo achteloos mogelijk toe.

"Wie?"

"Sabrina... Lang zwart haar..."

Hij knikte onduidelijk en deed er verder het zwijgen toe, wendde zich naar de tap om nog twee pilsjes klaar te maken. De koffie was bitter maar na een te grote scheut room en twee klontjes helemáál niet meer te genieten.

Meier! Ik zag haar plotseling weer voor me, wilde haar beeld vasthouden, kreeg behoefte aan de warmte en de beschutting van een borrel. Eentje mocht wel.

"Mag ik een beerenburg?"

Het drankje op mijn nuchtere middagmaag stuwde een aangename warmte door mijn aderen en mijn gemoed. Ik keek nog eens naar de mannen, twee krukken naast mij. Ze leken veranderd. Onze blikken ontmoetten elkaar.

"Waar ben je van? Niet uit de buurt hè?" meende ik te verstaan.

"Toch wel!" antwoordde ik, blij om de belangstelling, "nog geen tien kilometer hiervandaan."

"O, ik heb je nog niet eerder gezien."

"Nee, dat kan kloppen. In dit café ben ik vandaag voor het eerst... wel gezellig..."

We keken alle drie even in ons glas.

"Ken je Meier?"

"Leon?"

Ik kreeg het warm. Mijn glaasje was leeg. De waard keek juist even het café in.

"Twee borrels voor de heren en nog een beerenburgje voor mij."

"Die werkt bij van der Heuvel, niet?"

"Van der Heuvel? Ja, ik geloof het wel. Aannemer, hè?" gokte ik.

"Ja... Waar ken je hem van?"

Nu werd het gevaarlijk.

"Nou, ik ken hem eigenlijk niet echt, maar hij is familie van een buurman. We hebben pas samen een bruiloft gevierd."

"O."

De borreltjes stonden voor ons. We toastten. Ik moest iets eten want de barkruk onder me begon zweverig aan te voelen.

"Hebben ze hier gehaktballen, of bitterballen?" vroeg ik mijn bar-genoten.

"Geert!" riep een van de twee het halletje in. Geert verscheen, ze duiden weer tegelijk met hun hoofd in mijn richting.

"Hebt u misschien gehaktballen?"